

3.2.2016

EDUSKUNNASSA EDUSTETTUJEN PUOLUEIDEN PUOLUESIHTEREIDEN KANTA VAALIJÄRJESTELMÄN MUUTOKSIIN SOTE- JA ALUEHALLINTOUUDISTUKSESSA

TOIMEKSANTO

Eduskunnassa edustettujen puolueiden puoluesihteerit saivat 5.1.2016 seuraavan toimeksiannon sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön asettamalta sosiaali- ja terveydenhuollon ja aluehallintouudistuksen projektiryhmältä:

”Sosiaali- ja terveydenhuollon ja aluehallinnon uudistuksessa tarkoituksena on ottaa käyttöön perustuslain 121 §:n 4 momentissa säädetty alueen asukkaiden itsehallinto kuntaa laajemmalla itsehallintoalueella. Itsehallintoalueiden ylimpänä päätöksentekuelimenä olisi suoraan vaaleilla valittava valtuusto. Hallituksen linjauksen 7.11.2015 mukaisesti itsehallintoalueet perustetaan maakuntajaon pohjalta ja niille osoitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen lisäksi maakunnan liittojen lakisääteiset tehtävät ja merkittävästi alueellisia alueiden kehittämisen ja elinkeinojen edistämisen tehtäviä ja muita aluehallintotehtäviä.

Uudistuksen lainvalmistelu on käynnissä sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön yhteisessä projektissa, johon myös oikeusministeriö osallistuu. Tässä lainvalmistelussa on oikeusministeriön ohjauksessa laadittu alustava virkamiesarvio ja -ehdotukset uusien itsehallintoalueiden valtuuston koosta ja vaalijärjestelmästä. Lisäksi on valtiovarainministeriön koordinoimana laadittu arvio ja ehdotukset vaaleja täydentävistä osallistumisoikeuksista.

Sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön asettama sosiaali- ja terveydenhuollon ja aluehallintouudistuksen projektiryhmä pyytää eduskunnassa edustettujen puolueiden puoluesihteerien tai näiden edustajien muodostaman ryhmän näkemystä ja kannanottoa sosiaali- ja terveydenhuollon ja aluehallintouudistusprojektissa virkamiestyönä laadittuihin pohjaehdotuksiin ja arviointeihin sekä mahdollisesti uusia ehdotuksia.

Kun vaalijärjestelmään muutoksia harkittaessa on tarpeen ja mahdollisuus myös arvioida vaalijärjestelmää laajemmin, on oikeusministeriössä lisäksi laadittu taustamuistio kysymyksestä suljetun listavaalin käytöstä. Tämän osalta pyydetään arviota, onko oikeusministeriön mahdollisesti tarvetta selvittää tarkemmin asiaa sosiaali- ja terveydenhuollon ja aluehallintouudistuksen valmistelusta erillisenä asiana. Suurimman eduskuntapuolueen (Suomen Keskusta) puoluesihteeria pyydetään kutsumaan koolle eduskuntapuolueiden puoluesihteerien tai näiden edustajien kokous järjestäytymistä ja kannanottojen valmistelua varten.

Jatkolainvalmistelua varten eduskuntapuolueiden puoluesihteerien kannanotot ja ehdotukset pyydetään 15.2.2015 mennessä.

Ehdotukset tarkennetaan lainvalmistelussa säännösesityksiksi ja hallitus ottaa niihin kantaa eduskuntapuolueiden puoluesihteerien käsittelyn ja siinä saatuja näkemyksiä konkretisoivan valmistelun jälkeen. Tämän jälkeen niistä järjestetään myös yleinen lausuntokierros.”

PUOLUESIHTEEREIDEN KANNAT ESITETTYIHIN VIRKAMIESARVIOIHIN, jotka on esitetty:

- oikeusministeriön muistiossa 15.12.2015 (SOTE-hanke: Itsehallintoalueen vaalien vaalijärjestelmästä),

-oikeusministeriön muistiossa 8.12.2015 (SOTE-hanke Itsehallintoalueen vaalijärjestelmästä: Suljettu listavaalijärjestelmä),

-valtiovarainministeriön muistiossa 3.12.2015 (Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus/itsehallintoalueiden perustaminen – osallistuminen ja vaikuttaminen

Alustavan virkamiesarvion mukaan	Puoluesihteereiden kanta ja ehdotus
Itsehallintoalueen eli maakunnan suoraan vaaleilla valittu ylin päättävä elin olisi valtuusto.	KANNATETAAN YKSIMIELISESTI
Valtuusto olisi vähintään 59 jäsentä ja enintään 89 jäsentä	KANNATETAAN YKSIMIELISESTI EHDOTUS Valtuusto olisi vähintään 59 jäsentä ja enintään 99 jäsentä seuraavasti: 0- 200 000 as: 59 200 001 – 400 000 as: 69 400 001 – 600 000 as: 79 600 001 – 800 000 as: 89 yli 800 000 as: 99
Jokainen itsehallintoalue toimisi yhtenä vaalipiirinä(myös Uusimaa, joka on ainoa itsehallintoalue, jonka jakamista vaalipiireihin voisi virkamiesarvion mukaan harkita)	KANNATETAAN YKSIMIELISESTI
Vaalitapa olisi sama kuin kuntavaaleissa	KANNATETAAN YKSIMIELISESTI
Äänioikeus ja vaalikelpoisuus olisivat samat kuin kuntavaaleissa. Ehdokkuus olisi mahdollinen sekä kuntavaaleissa että maakuntavaaleissa ja ehdokkaita voisivat olla ja valituksi tulla myös kansanedustajat sekä Euroopan parlamentin jäsenet	KANNATETAAN YKSIMIELISESTI, EHDOTUS Vaalikelpoisuutta tulee vielä selvittää seuraavasti: Kannatetaan lähtökohtaa, jossa vaalikelpoisuuden rajoitukset ovat vastaavat kun kuntalaissa eli vaalikelpoisia maakuntavaltuustoon eivät ole mm. maakunnan johtavassa tehtävässä olevat ja maakunnan määräysvallassa olevan yhteisön johtavassa tehtävässä olevat. Selvitettäväksi lainsäädännön jatkovalmistelussa ehdotetaan sitä, ovatko vaalikelpoisia maakuntavaltuustoon ne, jotka kuntalain mukaan eivät ole vaalikelpoisia kunnan valtuustoon (esimerkiksi kunnanjohtaja).
Ehdokaslistan maksimipituus olisi kuntavaalien tapaan 1,5 kertaa valittavien valtuutettujen määrä tai valtuutettujen määrä	KANNATETAAN YKSIMIELISESTI
Vaalit toimitettaisiin jatkossa eli vuodesta 2021 lähtien kuntavaalien yhteydessä; ensimmäiset vaalit järjestettäisiin ensisijaisesti vuoden 2018 presidentinvaalien 1. kier-	KANNATETAAN Kannatetaan sitä, että maakuntavaalit toimitettaisiin jatkossa vuodesta 2021 kuntavaalien yhteydessä. Ensimmä-

<p>roksen yhteydessä</p>	<p>mäisten vaalien osalta enemmistön kantana ja lukuun ottamatta Vihreitä sekä RKP:tä esitetään, että ensimmäiset vaalit pidettäisiin kuntavaalien yhteydessä ja kuntavaalien ajankohta siirrettäisiin keväältä 2017 syksyyn 2017. Vaalipäivä olisi lokakuun 4. sunnuntai, molempien valtuustojen toimikaudet alkaisivat 1.1.2018</p> <p>Ensimmäisten vaalien osalta edellä mainittu edellyttäisi, että hallitus antaisi eduskunnalle vielä kuluvan, vuoden 2016 kevätkauden aikana asiassa tarvittavan HE:n vaalilain ja kuntalain muuttamisesta tavoitteena, että lakimuutokset saataisiin käsiteltyä eduskunnassa ennen kevätistuntokauden päättymistä ja että ne olisivat voimassa syyskuun alussa. Kuntavaalien ajankohta tulisi olla selvillä 1.9.2016 vaalien järjestämiseksi tarvittavien toimien vuoksi. Hallituksen esityksellä muutettaisiin ainoastaan kuntavaalien ajankohtaa, maakuntavaaleja koskevat säännösesitykset tulisivat eduskunnan käsittelyyn osana soteuudistuskokonaisuudesta annettavaa hallituksen esitystä.</p>
<p>Maakunnittainen keskusvaalilautakunta perustettaisiin uudeksi vaaliviranomaiseksi,</p>	<p>KANNATETAAN YKSIMIELISESTI</p>
<p>Vaalirahoituksen valvontatehtävä osoitettaisiin valtioneulouden tarkastusvirastolle. Vaalirahoituksen avoimuutta koskevat säännökset ovat kuten eduskuntavaaleissa</p>	<p>KANNATETAAN YKSIMIELISESTI Lisäksi viranomaisten ja valtioneulouden tarkastusviraston toivotaan laativan hyvissä ajoin ennen vaalikampanjoiden alkua vaalirahoitusta koskevaa lisäohjeistusta.</p>
<p>Maakuntavaali järjestetään samoin periaattein kuin muutkin yleiset vaalit. Suljettua listavaalia ei oteta erillisenä käyttöön maakuntavaaleissa. Eduskuntapuolueiden puolue-sihtereiden työryhmää pyydetään erikseen arvioimaan, onko tarvetta harkita, että oikeusministeriö käynnistäisi erillisen, yleisen vaalijärjestelmän kehittämiseen liittyvän selvityksen suljetun listavaalin tarkoituksenmukaisuudesta</p>	<p>KANNATETAAN YKSIMIELISESTI Suljetun listavaalin tarkoituksenmukaisuudesta ei tarvita lisäselvitystä.</p>
<p>Itsehallintoaluelaisissa säädetään velvoite asukkaiden osallistumisoikeuksien ja erityisesti palveluiden käyttäjien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien järjestämiseen viime vaalikaudella rauenneen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakiesityksen 30 §:n ja nykyisen kuntalain 22 §:n säännöksen tapaan. Sääntely olisi mahdollistavaa eli laki edellyttäisi itsehallintoalueen järjestävän osallistumismahdollisuudet ja sisältäisi esimerkit mahdollisista vaikuttamiskeinoista. Kukin maakunta itse päättäisi tarkemmin käytettävistä menettelytavoista.</p>	<p>KANNATETAAN YKSIMIELISESTI Kannatetaan lisäksi sitä, että ns. 1 %:n aloitteen ja kansanäänestysaloitteen osalta annettaisiin lainsäädännössä aloitteen tekijöille mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksentekoa asiasta.</p>
<p>Maakunnassa on käytössä myös aloiteoikeus ja kansanäänestys</p>	<p>KANNATETAAN YKSIMIELISESTI</p>
<p>Kuntalain mukaiset kunnan vaikuttamistoimielimet toimisivat myös maakunnan vaikuttamistoimieliminä (nuorisovaltuusto, vanhusneuvosto, vammaisneuvosto). Maakunnan kuntien vaikuttamistoimielimien jäsenistä maakuntavaltuusto valitsisi maakunnallisen vastaavan vaikuttamis-</p>	<p>KANNATETAAN YKSIMIELISESTI Maakuntalakiin sisällytettäisiin säännökset maakunnallisista vaikuttamistoimielimistä, joiden jäsenet valittaisiin kunnallisten vastaavien vaikuttamistoimielinten jäsenistä.</p>

toimielimen	
Kielellisten oikeuksien turvaamisen velvoite olisi tarpeen ottaa niin osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kuin palveluiden osalta lakiin. Kaksikielisiä kuntia käsitävässä maakunnassa tulisi olla myös vähemmistökielen lautakunta pakollisena toimielimenä. Lapin itsehallintoalueella (maakunnassa) olisi oltava saamen kielen lautakunta.	KANNATETAAN YKSIMIELISESTI Maakuntalakiin sisällytettäisiin säännös vähemmistökielten lautakunnasta.

Liite 1 Lyhyt asian esittelymuistio, alivaltiosihteeri Tuomas Pöysti

Liite 2 Oikeusministeriön kokoama muistio: itsehallintoalueen vaalien vaalijärjestelmästä, 15.12.2015

Liite 3 Valtiovarainministeriön kokoama, sote- ja aluehallintouudistuksen osallistuminen ja vaalit -ryhmän muistio: Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus/itsehallintoalueiden perustaminen – osallistuminen ja vaikuttaminen, 3.12.2015

Liite 4 Oikeusministeriön muistio: Itsehallintoalueen vaalijärjestelmästä: suljettu listavaalijärjestelmä, 8.12.2015

